

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021.gada 18.oktobrī Nr. 1-5/248

Nodibinājumam “Fonds AGAPE”
fonds_agape@inbox.lv

Par apstākļiem atskurbtuvē

Tiesībsargs ir aktualizējis jautājumu par alkoholisko vai citu apreibinošu vielu reibumā esošu personu tiesību uz brīvību ierobežošanu, tādējādi Tiesībsarga biroja pārstāvji apmeklēja atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanas vietas, lai izzinātu, vai atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanas laikā tiek nodrošinātas cilvēktiesības.

2021. gada 16. septembrī Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevenzijas daļas vecākā juriste Sandra Garsvāne un konsultante sociālajos jautājumos Veronika Sproģe-Saksone, bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja nodibinājumu “Fonds Agape” atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanas vietu, Bāriņu ielā 11, Liepājā, (turpmāk – Atskurbtuve). Vizītes mērķis bija iegūt informāciju par Atskurbtuves darbību un pārbaudīt Atskurbtuves atbilstību higiēnas prasībām¹, kā arī personu ievietošanas tiesisko pamatu.

[1] Ierodoties nodibinājuma “Fonds AGAPE” ēkā, Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka nav izvietota norāde par to, ka konkrētajā vietā tiek sniegts atskurbināšanas pakalpojums. Netālu no Atskurbtuves ieejas pie ķēdes bija piesiets suns.

Tāpat Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka Atskurbtuvē neatrodas tās darbību regulējošie iekšējie normatīvie akti, turklāt iztrūka arī informācija par ievietoto personu tiesībām vai kāda cita veida informatīvas norādes par Atskurbtuves darba organizāciju.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, ir būtiski, lai pakalpojuma sniedzējs būtu identificējams un ievietotās personas tiktu informētas par viņu atrašanās vietu un tiesībām pamest Atskurbtuvi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinu izvietot informāciju uz ēkas fasādes par pakalpojuma sniedzēju un pakalpojuma veidu. Savukārt iekštelpās izvietot Atskurbtuves iekšējās kārtības noteikumus redzamā vietā vai Atskurbtuves pakalpojuma aprakstu ar ievietoto personu tiesībām un pienākumiem.

Papildus aicinu izvērtēt iespēju pārvietot suni tālāk no Atskurbtuves ieejas, jo suņa atrašanās tuvu ieejas durvīm var radīt apdraudējumu cilvēkiem.

[2] Tiesībsarga biroja darbinieki, ierodoties Atskurbtuves telpās, lūdza Atskurbtuves vadītāju Marinu Čarkviani un speciālistu tādu cilvēku apkalpošanā, kuri alkohola reibuma

¹ Saskaņā ar Ministru kabineta 2020. gada 8. septembra noteikumu Nr. 570 “Higiēnas prasības personu atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanai” prasībām.

rezultātā nonākuši bezpalīdzīgā stāvoklī² (turpmāk – dežurants), izrādīt telpas. Atskurbtuvē ir divas atsevišķas telpas, kuras paredzētas personu ievietošanai. Viena telpa ir paredzēta sievietēm, bet otra vīriešiem. Telpās uz grīdas bija izvietoti matračī un blakus tiem bija novietoti spaiņi. Jautājot Atskurbtuves darbiniekiem par spaiņu izmantošanas mērķi, tika noskaidrots, ka ievietotās personas tos izmanto savām dabiskajām vajadzībām.

Lai nodrošinātu patstāvīgu personu uzraudzību, telpās tiek veikta arī videonovērošana, kuru veic dežurants, atrodoties pie sava darba galda turpat Atskurbtuvē. Vizītes laikā Atskurbtuvē bija ievietota viena persona un telpās bija jūtama izteikta netīrības un urīna smaka. Vienlaikus Atskurbtuves darbinieki informēja Tiesībsarga biroja darbiniekus par iespēju nodrošināt ievietotajām personām tīras maiņas drēbes.

Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3. pants nosaka, ka nevienu cilvēku nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Nav pieņemama situācija, kad persona savu dabisko vajadzību kārtošanai ir spiesta izmantot spaiņi, turklāt šo vajadzību kārtošanā netiek nodrošināts privātums (svešu personu klātbūtne, video novērošana). No cilvēktiesību aspekta raugoties, personas atrašanās šādos apstākļos var tikt vērtēta kā necilvēcīga un cieņu pazemojoša.

Aicinu nekavējoties nodrošināt ievietotajām personām regulāru tualetes apmeklējumu, ievērojot viņu tiesības uz privātumu. Savukārt attiecībā uz nepatīkamo smaku telpās ir jānodrošina regulāra tīrīšana, dezinfekcija un vēdināšana, kā arī nepieciešamības gadījumā ievietotajām personām jāpiedāvā iespēja nomazgāties un pārgērbt tīras drēbes.

[3] Atskurbtuves uzņemšanas telpā nebija izvietoti dezinfekcijas līdzekļi un individuālie aizsardzības līdzekļi.

Lai novērstu Covid-19 izplatību un iespējamo inficēšanos, ir nepieciešams izvietot brīvi pieejamus dezinfekcijas līdzekļus ne tikai Atskurbtuvē ievietotajām personām, bet arī darbiniekiem. Vizītes laikā Atskurbtuves vadītāja un dežurants tika aicināti nekavējoši nodrošināt nepieciešamo dezinfekcijas līdzekļu pieejamību.

[4] Sarunā ar dežurantu tika noskaidrots, ka ievietotās personas dažkārt nevēlas atrasties Atskurbtuvē, ir agresīvas un pretojas ievietošanai, kā arī vēlas pamest telpas. Tomēr personas tiek ievietotas un ieslēgtas atsevišķā Atskurbtuves telpā, līdz tās izguļ reibumu un var pārvietoties patstāvīgi. Atskurbtuves darbinieki uzrādīja Tiesībsarga biroja darbiniekiem Personu ievietošanas reģistrācijas žurnālu, no kura ierakstiem varēja secināt, ka personas tiek ievietotas Atskurbtuvē uz laiku ne ilgāku par 24 stundām (vidējais uzturēšanās laiks ir apmēram 12 stundas).

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 94. pantu ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu.

Konvencijas 5. panta pirmajā daļā ir gadījumu uzskaitījums, kuros ir pieļaujama personas brīvības ierobežošana. Minētās daļas e) punkts paredz, ka brīvību var atņemt likuma noteiktajā kārtībā, ja likumīgi tiek aizturētas personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķi vai narkomāni, vai klaidoņi.

Saskaņā ar likuma “Par policiju” 12. panta 9. punktu policijas darbiniekam ir tiesības personas, kuras alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu lietošanas rezultātā zaudējušas spēju patstāvīgi pārvietoties vai orientēties vai var nodarīt kaitējumu apkārtējiem vai

² Saskaņā ar nodibinājuma “Fonds AGAPE” 01.12.2020 Nr. A-32 -7 iekšējās kārtības noteikumu 3.1. punktā minēto amata nosaukumu.

pašas sev, nogādāt iestādēs, kas sniedz atskurbšanas pakalpojumus, ārstniecības iestādēs vai mājoklī.

Vienlaikus nevienā normatīvajā aktā nav noteikts, ka personu, kuru nogādā iestādē, kas sniedz atskurbšanas pakalpojumus, var turēt pret personas gribu. Līdz ar to, ievietojot personu aiz slēgtām durvīm un liedzot iespēju brīvi Atskurbtuvē atstāt, tiek ierobežota personas brīvība bez likumīga pamatojuma.

Papildus informējam, ka Atskurbtuves darbiniekiem nav likumā noteikta pilnvarojuma pret Atskurbtuvē ievietotām personām izmantot fizisku spēku, līdz ar to nepieciešams izstrādāt kārtību, kā rīkoties gadījumos, kad ievietotā persona ir agresīva un nepieciešams to savaldīt.

Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinu nepieļaut personas brīvības ierobežošanu bez likumā noteikta tiesiska pamata un nelikt šķēršļus Atskurbtuves atstāšanai tiklīdz persona to vēlas un spēj izdarīt.

Vēlamies kā pozitīvo praksi atzīmēt Atskurbtuves reģistrācijas žurnālos veiktos detalizētos ierakstus, kā arī pieejamos sanitāri higiēniskos pasākumus (pārbaudi uz pedikulozi un tās apstrādi, maiņas drēbes) un papildu palīdzības sniegšanu (elpošanas pārbaude, alkohola koncentrācijas noteikšana, medicīna konsultācijas pieejamība, klienta informēšana par narkoloģiskās palīdzības iespējām). Turklāt Atskurbtuvē ievietotām personām bija pieejamas brošūras par narkoloģiskās palīdzības saņemšanas iespējām un tās sniegšanas vietām pašvaldībā.

Aicinām turpināt nodrošināt iepriekš minētos pasākumus un papildu palīdzību, kā arī pārliecināties par šīs informācijas sniegšanu katrai Atskurbtuvē ievietotai personai, piemēram, turpinot izsniegt nodibinājuma “Fonds Agape” veidotās brošūras.

Lūdzu viena mēneša laikā informēt tiesībsargu par veiktajām darbībām rekomendāciju ieviešanā, kā arī lūdzu sniegt informāciju ar kādām grūtībām saskaraties sniedzot atskurbināšanas pakalpojumu un vai, Jūsaprāt, šā brīža normatīvais regulējums ir pietiekams atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanai.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
vadītāja

Ineta Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu